TURISMUL – FACTOR DE RELANSARE A ECONOMIEI NAȚIONALE

DUHLICHER Grigore,

Dr. în științe economice, lector universitar,
Universitatea de Studii Europene din Moldova
<https://orcid.org/0000-0002-1159-0830>

REZUMAT

Prin specificul conținutului său, activitatea turistică reprezintă un sector important în lumea contemporană, care înglobează o forță imensă a relansării, dezvoltării și prosperității economice. Realitatea economică din ultima perioadă ne demonstrează că turismul cunoaște o expansiune continuă, devenind astfel un domeniu de importanță majoră atât pentru economiile naționale dezvoltate, cât și pentru țările în curs de dezvoltare. În condițiile de instabilitate economică, politică și socială pe plan mondial, fenomene ce produc impact negativ asupra dezvoltării mai multor economii naționale, turismul s-a manifestat, pentru mai multe țări, a fi o bună soluție de ieșire din aceste crize printr-o diversificare economică. În același moment, atât țările în curs de dezvoltare, cât și cele dezvoltate acordă atenția deosebită elaborării strategiilor de intensificare a turismului intern și internațional ca cele contribuitoare la depășirea crizelor economice. Turismul reprezintă un factor care poate contribui esențial la prosperarea, dezvoltarea și îmbunătățirea nivelului de trai în Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: turism, dezvoltare economică, potențial turistic.

TOURISM - FACTOR FOR REVIVAL OF THE NATIONAL ECONOMY

DUHLICHER Grigore,

PhD in Economics, University lecturer,
University of European Studies of Moldova
<https://orcid.org/0000-0002-1159-0830>

SUMMARY

Due to the specificity of its content, tourism is an important sector in the contemporary world, which includes a huge force of recovery, development and economic prosperity. The recent economic reality shows us that tourism is experiencing a continuous expansion, thus becoming a field of major importance for both developed national economies and developing countries. In the conditions of economic, political and social instability worldwide, phenomena that produce a negative impact on the development of several national economies, tourism has proved, for many countries, to be a good solution to overcome these crises through economic diversification. At the same time, both developing and developed countries pay particular attention to developing strategies to intensify domestic and international tourism as those that contribute to overcoming economic crises. Tourism is a factor that can make an essential contribution to the prosperity, development and improvement of living standards in the Republic of Moldova.

Key words: tourism, economic development, tourism potential.

Introducere. Turismul în ultima perioadă a devenit o activitate social-culturală și economică de mare importanță, fiind un element esențial care contribuie la echilibrarea balanței de plăți a unei țări.

Crearea și dezvoltarea turismului este consecința mutațiilor social-economice din epoca contemporană. Această ramură a economiei stimulează dezvoltarea altor ramuri ale economiei naționale cum ar fi: industria, agricultura, construcțiile, transporturile, comerțul. Prin aceasta se poate spune că turismul stimulează activități naționale rentabile ca: domeniul Ho-Re-Ca, artizanatul etc.

Activitatea turistică este benefică și pentru diversificarea economiei locale acolo unde dezvoltarea agriculturii este insuficientă sau neregulată.

Este important să menționăm că turismul, ca ramură de interferență economică, antrenează și stimulează producția celorlalte domenii economice. Cercetările realizate în domeniu, au evidențiat faptul că activitatea multor sectoare este determinată, în mare parte, de necesitățile turismului și ale turistului, care sunt foarte variate și în continuă diversificare.

Rezultate și discuții. Turismul ca fenomen economico-social are implicații pozitive asupra economiei țărilor, ceea ce justifică interesul guvernelor pentru dezvoltarea acestuia.

În acest context se înscriu și eforturile specialiștilor privind definirea, cu rigurozitate științifică, a sistemului categorial integrat turismului, a interdependentelor cu

celelalte componente ale economiei, de cuantificare a efectelor sale.

În legislația turistică națională a Republicii Moldova, termenul „turism” este prezentat ca „ansamblu de relații și fenomene ce rezultă din deplasarea și sejurul persoanelor în orice loc, altul decât locul lor de reședință, pe o perioadă mai mică de un an și în alt scop decât desfășurarea unei activități remunerate în locul vizitat”.

Se poate afirma că noțiunea de turism exprimă, deplasarea și sejurul călătorului către diferite zone cu potențial turistic natural și antropic, altul decât locul său permanent de reședință, pe o perioadă mai mică de un an, pentru petrecerea timpului liber și satisfacerea necesităților fizice, psihologice și moral-spirituale, scopul fiind altul decât desfășurarea unei activități remunerate în locul vizitat.

Profesorul universitar Oscar Snak, în cartea sa „Economia turismului”, menționează că „turismul include un ansamblu de măsuri puse în aplicare pentru organizarea și desfășurarea unor călătorii de agrement sau în alte scopuri, realizate fie prin intermediul unor organizații, societăți sau agenții specializate, fie pe cont propriu, pe o durată limitată de timp, precum și prin industriile adiacente care concurează la satisfacerea nevoilor de consum turistic” [1].

Principalele elemente care marchează activitatea turistică sunt: deplasarea persoanelor în cadrul călătoriei efectuate, sejurul într-o localitate în afara domiciliului a persoanei care se deplasează, sejurul are durată limitată, sejurul să nu se transforme într-o reședință definitivă.

OMT (Organizația Mondială a Turismului) apreciază faptul că turismul se referă la activitățile desfășurate de persoane, pe durata călătoriilor și sejururilor, în locuri situate în afara reședinței obișnuite, pentru o perioadă consecutivă ce nu depășește un an (12 luni), cu scop de loisir, pentru afaceri sau alte motive.

Industria turismului este acea parte a economiei, alcătuită dintr-o sumă de activități sau mai multe ramuri, a căror funcție comună este satisfacerea nevoilor turiștilor. Din industria turistică fac parte sectoarele[2]:

- locuință și alimentație (în conformitate cu structurile consacrate „Hoteluri și restaurante”) hoteluri, moteluri, case de oaspeți, ferme, vase de croazieră, castele campinguri, restaurante, baruri, cafenele;
- transport: sectorul comercial reprezentat de linii aeriene, curse navale, căi ferate, autocare, firme de închirieri mașini, etc.;
- organizatorii de călătorii: agenții de voiaj și Tour operatori;
- atracții-agrement: elemente naturale (forme de relief, grădini, parcuri, etc.) și construite – catedrale, monumente, castele, galerii de artă, teatre, parcuri de distracție, facilități sportive, cazinouri, festivaluri și evenimente cultural-artistice, etc.;
- organizatorii/administratorii destinațiilor: oficii de turism naționale, regionale, locale.

Turismul este un element dinamizator al sistemului economic global prin antrenarea unei creșteri constante în sfera producției de bunuri și servicii, cu stimularea altor ramuri economice (industrie, agricultură, transporturi) care se implică direct în susținerea acestuia și pe plan economic.

Turismul ca fenomen economico-social are implicații pozitive asupra economiei țărilor, ceea ce justifică interesul guvernelor pentru dezvoltarea acestuia.

Sensibil la schimbările economiei mondiale contemporane, turismul evoluează sub impactul acestora, dinamica sa integrându-se procesului general de dezvoltare. La rândul său, prin vastul potențial uman și material pe care îl mobilizează în desfășurarea sa, ca și prin efectele benefice asupra domeniilor implicate, turismul se manifestă ca un factor stimulator al inovării și dezvoltării.

Diversele sale conexiuni și implicații în plan economic, social, cultural și politic, rolul său activ în societate pe de o parte și transformările sale ca fenomen pe de altă, argumentează actualitatea preocupărilor pentru cunoașterea conținutului turismului, a sensibilităților și incidentelor sale, pentru descifrarea mecanismelor de funcționare.

Prin dezvoltarea turismului se obține un spor de producție semnificativ. Din punct de vedere economic, încasările obținute din activitatea turistică participă la mai multe cicluri economice, până când părăsesc acest sector de activitate și intră în circuitul economic general.

Implicațiile turismului asupra celorlalte ramuri și sectoare de activitate ale unei economii naționale sunt cunoscute în literatura de specialitate sub denumirea de efect multiplicator.

Efectul pozitiv determinat de activitatea turistică este materializat în banii primiți de la vizitatori, care sunt repartizați în diferitele sectoare ale economiei naționale, pentru achiziționarea de echipamente moderne, achiziționarea de mărfuri, plata personalului, provocând de fiecare dată noi venituri și realizând investiții de care vor beneficia viitorii vizitatori.

Activitățile și serviciile din domeniul turismului sunt într-o strânsă interacțiune creând astfel o serie de avantaje sociale, avantaje de care beneficiază atât entitatea turistică, cât și mediul din care ea face parte. Se activează astfel tradițiile social culturale, meșteșugărești, folclorice.

Turismul contribuie la conștientizarea populației și autorităților locale față de valoarea turistică și identitatea culturală a localității. Prezența turiștilor în zonele respective este considerată ca o apreciere a calității mediului natural, a patrimoniului istoric și cultural ce favorizează înțelegerea interculturală și comunicarea liberă între locuitori și turiști.

Turismul ajută la creșterea fenomenului de stabilitate, dar și de anihilare a procesului de emigrare a populației, în special din zonele rurale. Turismul influențează la:

- diversificarea ocupațională a populației rurale, îndeosebi a celei tinere;
- păstrarea modelelor socio-culturale existente, a tradițiilor populare și a arhitecturii locale;
- educația și instruirea populației turistice tinere în vederea largirii orizontului de cunoaștere a mediului rural;
- creșterea calității vieții populației locale;
- consolidarea de relații prietenești între localnici și turiști;

- crearea unei imagini externe favorabile a țării prestatoare de servicii turistice, prin contactul turiștilor străini cu etnocultura și ambianța naturală și ospitalieră din regiune.

De pe urma dezvoltării turismului beneficiază mai multe tipuri de agenți economici, cum ar fi structurile de cazare, restaurantele, agențiile de transport, agențiile de turism, tur-operatorii, șoferii de taxi și alți transportatori, ghizii turistici etc.

În turism sunt angajați un număr mare de persoane și el oferă o gamă variată de locuri de muncă, care sunt destinate atât personalului necalificat, cât și unui personal strict specializat.

Mai mult decât atât, există și alte industrii de susținere, mari și mici, care la rândul lor, satisfac nevoile industriei turismului, în mod direct sau indirect, în dependență de necesitățile și cerințele turiștilor.

Factorul fundamental ce se află la baza ofertei turistice și este format din bunuri proprietate publică și bunuri proprietate privată îl reprezintă potențialul turistic.

Republica Moldova este o țară mică cu o diversitate mare de obiecte de interes turistic amplasate la distanțe mici de la principalele orașe – centre hoteliere. În

Moldova sunt peste 15 mii atracții turistice antropice și peste 300 arii naturale importante [3].

Au fost atestate câteva mii de stațiuni preistorice, circa 400 așezări din diferite epoci istorice, circa 50 cetăți fortificate antice, circa 500 așezări medievale timpurii, numeroase cetăți medievale din pământ, 6 cetăți medievale din piatră (în diferite stadii de conservare), peste 1000 monumente de arhitectură protejate, circa 50 mănăstiri ortodoxe.

Acest patrimoniu este relativ uniform dispersat pe teritoriul național, iar valoarea lui motivează suficient vizitele turistice, dar starea de degradare a unei părți considerabile a patrimoniului îl face neatractiv.

Baza activității turistice o reprezintă formele de turism. Acestea în Republica Moldova sânt valorificate și dezvoltate neuniform. Cele mai răspândite forme sunt turismul vitivinicol, de afaceri, rural, balnear, religios și de excursii. Mai puțin este valorificat turismul cultural, gastronomic, social, sportiv, automobilistic, de week-end, urban, nostalgic și ecologic.

În prezent, aportul turismului în economia națională este relativ nesemnificativ. Nivelul calitativ scăzut al capacităților de cazare și venitul obținut din activitatea turistică plasează Moldova printre țările în care turismul este slab dezvoltat.

Tabelul 1. Contribuția activităților economice la formarea PIB al RM, prețuri curente

Indicatori	2016	2017	2018	2019
Produsul intern brut	100,0	100,0	100,0	100,0
Impozite nete pe produse	12,4	13,5	13,5	13,0
Valoarea adăugată bruta – total	87,6	86,5	86,5	87,0
A. Agricultură, silvicultură și pescuit	11,4	11,5	10,3	10,2
B. Industria extractivă	0,2	0,2	0,2	0,3
C. Industria prelucrătoare	11,9	11,6	11,2	10,6
D. Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	2,5	2,4	2,5	2,3
E. Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	0,8	0,8	0,8	0,8
F. Construcții	6,9	6,9	7,9	8,6
G. Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	14,3	15,0	15,2	15,6
H. Transport și depozitare	4,8	4,7	4,9	4,9
I. Activități de cazare și alimentație publică	1,0	1,0	1,1	1,1
J. Informații și comunicații	4,9	4,6	4,7	4,8
K. Activități financiare și de asigurări	3,3	3,2	3,1	3,6
L. Tranzacții imobiliare	8,6	7,8	7,7	7,3
M. Activități profesionale, științifice și tehnice	2,3	2,1	2,1	1,9
N. Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	1,1	1,2	1,2	1,3
O. Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	3,4	3,6	3,5	3,5
P. Învățământ	4,7	4,3	4,4	4,5
Q. Sănătate și asistență socială	3,5	3,5	3,5	3,7
R. Arta, activități de recreere și de agrement	0,6	0,6	0,6	0,7
S. Alte activități de servicii	1,3	1,3	1,4	1,4
T Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu	0,2	0,1	0,1	0,

Sursa: <https://statistica.gov.md/>

Din datele tabelului 1 este evident că contribuția activității de cazare și alimentație publică la constituirea Produsului Intern Brut al Republicii Moldova este foarte mică, alcătuind 1,1 %, în anul 2018 și 2019, cu 0,1% în creștere în comparație cu 2017 și 2016.

În ultimii ani, evoluția circulației turistice în R. Moldova manifestă o tendință oscilantă a evoluției numărului de vizitatori, ca rezultat al efectelor negative din sfera economico-socială a țării și nu în ultimul rând a efectelor deformatoare generate de pandemia Covid-19.

Turismul intern este practicat de un număr tot mai redus de agenții, moldovenii călătoresc organizat tot mai puțin pe teritoriul național, în pofida faptului că la destinație este cel mai frecvent client al unităților de cazare și are un ritm sporit de cheltuieli per sejur în țară.

Totodată țara rămâne a fi una neatractivă pentru turistul străin de masă, iar cei care vin stau în Republica Moldova, în medie 2 sau 3 zile. Acest fapt a dus la abandonarea ofertelor de turism receptor a multor agenții turistice autohtone.

Majoritatea unităților de cazare sunt adaptate consumului turistic estival, iar numărul covârșitor din cazările persoanelor străine se înregistrează în orașul Chișinău.

Încasările din turism sunt dinamice dar disproporționate. În volumul total de încasări din activitatea turistică ponderea majoră o constituie turismul internațional, care este în creștere permanentă, cu descreștere în perioada de criză pandemică.

Concluzii. Baza activității turistice o reprezintă formele de turism, care în Republica Moldova sunt valorificate și dezvoltate neuniform. Cele mai răspândite sunt turismul viti-vinicol, religios și de excursii.

Republica Moldova are mari posibilități de dezvoltare a turismului rural, practicarea acestuia fiind nu numai posibilă, dar și necesară în etapa actuală. Veniturile bănești realizate vor duce la ridicarea nivelului de civilizație a satului moldovenesc, iar locuitorii săi, prin ospitalitatea deosebită, ar putea schimba radical imaginea țării în lume.

Cu siguranță sunt necesare schimbări radicale în procesul de management al turismului autohton. Ele trebuie să fie orientate spre fundamentarea științifică a managementului strategic în turism.

Acest fapt ar asigura abordarea complexă și sistemică a turismului intern și receptor, ca parte componentă a turismului național, impulsionearea acestor tipuri de turism prin intermediul unei strategii globale pentru dezvoltarea turismului Republicii Moldova.

Referințe bibliografice:

1. Snac O., Baron P., Neacșu N. Economia turismului. București: Editura Expert, 2001, p. 19.
2. Balan M. Economia Turismului. Note de curs. <https://irek.ase.md/>, p. 4-5.
3. Strategia de dezvoltare a turismului Turism 2020, <https://mecc.gov.md/>.
4. <https://statistica.gov.md/>.